

Slovenski dom

Štev. 27.

V Ljubljani, petek 4. februarja 1938.

Leto III.

Nesoglasja v nemški armadi pri hitlerjevski vladi

Nenaden odstop nemškega vojnega ministra

Berlin, 4. febr. o. Nemška vlada bo nočjo ali jutri izdala uradno izjavo, s katero bo pojasnila odstop dosedanjega vojnega ministra maršala Blomberga. Maršal je pred nekaj dnevi nenadno odpotoval na poročno potovanje v Italijo, nakar so se razširile vesti, da bo zaradi nesoglasij med nemško vojsko in narodnim socializmom, po drugi strani pa zaradi nesloge v vodstvu nemške vojske odstopil. Maršal Blomberg je svoj odstop sporočil Hitlerju pred potovanjem v Italijo. Blomberg je imel v vodstvu nemške vojske hude nasprotnike, ki ga niso smatrali za tako mesto sposobnega, češ da je prišel na vodstvo armade zaradi politike in ne po sposobnosti. Dalje trdijo, da bo po Blombergovem odstopu prišlo do popolne preobnove v vodstvu nemške vojske, ki bo dobila enoten vrhovni generalni štab z enim načelnikom, ka-

kor je to pred kratkim storila Francija, češ da tako vodstvo narekujejo obrambni razlogi. Po teh načrtih bi posle vojnega ministra ločili od poslov načelnika vrhovnega generalnega štaba. Za novega ministra državne obrambe bi bil imenovan general Göring, za načelnika vrhovnega generalnega štaba pa general von Reichenau, ki bi bil potemtakem vojaški namestnik Hitlerja. Vojska, mornarica in letalstvo bi dobile tudi nove poveljnike, ki bi skupno z generalissimom tvorili najvišji generalni štab.

Odstop dosedanjega vojnega ministra kaže, da so spori med hitlerjevskimi oblastniki posegli tudi v nemško vojsko, ki bi jo ena skupina v nemški vladi rada spravila v popolno odvisnost od narodno socialistične stranke, drugi pa bi voj-

ske hoteli ohraniti kot nestransko ustanovo. Vsi odločilni vojaški strokovnjaki so za to, da ostane nemška obrambna sila samostojna in podrejena edino voditelju države.

Važno dejstvo pri krizi v vodstvu nemške vojske, ki bo s seboj prineslo tudi krizo v vladi, je stremenje generala Göringa, ki bi rad v svojih rokah združil vso vojaško in gospodarsko oblast.

Gospodarski diktator je že postal, kaže, da mu bo uspelo tudi drugo. S tem bi Göring postal za Hitlerjem najmočnejši človek v Nemčiji.

Uradna izjava nemške vlade bo zaradi tega nadvse zanimiva ter za Nemčijo in za Evropo zelo pomembna, saj pretresi v nemški vojski in vladi ne bodo ostali brez širšega odziva.

Vesti 4. februarja

Švedski kralj Gustav se je za nekaj dni ustavil v Berlinu in tam sprejel razne nemške osebnosti. Obiskal ga je tudi Hitler.

Japonski cesar Hirohito je precej zbolel in ne izvršuje državnega dela.

Egiptovski kralj je razpustil poslansko zbornico in razpisal nove volitve. Kljub temu so se poslanci sešli na sejo, vlada pa je nad nje poslala policijo in vojaštvo. Pri novih volitvah boče sedanja vlada, ki nima v stari zbornici nobenega poslanca, zmagati.

Angleška vlada bo odpravila prepoved o izdajanju posojil tujim državam. Ta sklep je vlada sprejela na pobudo finančnih krogov predvsem zaradi tega, da omogoči Italiji najetj večjega posojila za ureditev Abesinije.

Pri pogajanjih za trgovsko pogodbo med Anglijo in Združenimi državami so načeli tudi vprašanje o plačilu angleških vojnih dolgov. Amerika zahteva, da mora Anglija urediti prej tudi to vprašanje.

Mednarodni zbor za pomoč Kitajski bo 12. in 13. februarja v Londonu. Udeležilo se ga bo 800 odposlancev z vsega sveta. Na glavnem zborovanju bo govorila tudi vdova pokojnega voditelja moderne Kitajske ga. Sunjadsenova.

Svetovni poročevalski kongres se je začel te dni v Kairu. Udeležuje se ga čez 600 zastopnikov iz 62 držav.

Velike vstaje v severni Mehiki še trajajo, kljub temu, da je osrednja vlada poslala tja močne vojaške oddelke.

750.000 dolarjev odškodnine bo plačala država San Domingo svoji sosedi Haitiju za nedavne spopade na meji.

Albanski kralj Zogu bo z nevesto danes ali jutri odpotoval v Budimpešto, kjer se bosta udeležila velikega plesa.

Na seji levčarske mednarodne zveze strokovnih organizacij, ki se je bavila s sprejetjem sovjetskih strokovnih organizacij v Zvezo, je za sprejem glasoval edino Francoz Jouhaux.

Središče švedske komunistične stranke je odpravila policija v Stockholmu, prišla tam precej ljudi in zaplenila veliko propagandnega materiala. Komunisti so se bavili predvsem z zbiranjem prostovoljcev in prispevkov za rdečo Španijo.

Vse poljske mladinske organizacije bodo združili v eno osrednjo zvezo, ki se bo imenovala »Mladinska služba«.

Predsednik češkoslovaške vlade dr. Hodža je odpotoval čez Dunaj na Semmering, kjer bo ostal nekaj časa na odmoru. Verjetno je, da ga bo tam obiskal kak vodilni avstrijski državnik.

Rdeča Španija je vzor demokracije, tako prepiranje je izrazil voditelj socialistične internacionale, Vandervelde, ki je prišel na obisk v Barcelono. Čudno, da ne mara ta socialistični baron ostati potemtakem v Španiji vsaj kot prostovoljec!

500.000 funtov (1.250 milijonov dinarjev) bo angleška vlada dala za izvedbo varnostnih naprav, da zavaruje vodovode in rezervoarje v Londonu pred napadi iz zraka.

Poskusni poleti za stalno zračno zvezo med Rimom in Južno Ameriko se bodo začeli konec februarja. Zvezo bo drževala italijanska napol državna družba »Ala Littoria«.

Na 20 mesecev težke ječe je švedsko sodišče obsodilo dva delavca iz velikih železarn v Westerasu, ker sta prodala sovjetskim špijonom patente za nekatere postopke pri litju železa.

Zdravstveno stanje grškega kneza Nikolaja, očeta naše kneginje Olge, ki se že ves teden mudi v Atenah, se je toliko izboljšalo, da ni neposredne nevarnosti za njegovo življenje.

Titus se zelo širi po Angliji, zlasti v vojski, kjer je že veliko vojakov pomrlo.

Prejšnji abesinski podkralj, maršal Graziani je včeraj odpotoval iz pristanišča Mogadiscia v Italijo, kjer bo prevzel važno mesto v generalnem štabu.

Umrli je predsednik upravnega sveta Škodovih zavodov, Loewenstein. Škodove orožarne in avtomobilske tovarne so največja ustanova te vrste v Srednji Evropi in spadajo med največje vojne industrije na svetu.

Izključno pravico za ribarjenje v albanskih obalnih vodah je dobila po posebni pogodbi neka italijanska ribiška družba in sicer za 25 let.

Priprave za obisk madžarskega kraljevega namestnika Horthyja na Poljskem so končane. Kakor je moči soditi po njih, bo Horthy sprejel nadvse slovesno in razkošno.

Sovjetski zunanji minister Litvinov je včeraj dospel iz Zeneve v Pariz, da malo nadzoruje delo francoskih komunistov.

Štiri ure zamude pri odhodu je imel veliki francoski parnik »De France«, ker je posadka brez vsakega razloga tik pred odhodom začela stav, kati.

Vsa poljska športna društva so dobila od voditelja poljske telesne vzgoje, generala Vičimskega, zapoved, da smejo sprejemati le omejeno število Judov med svoje člane.

Vrednost denarja rdeče španske vlade je spet močno padla, kakor kažejo zaključki na pariški borzi včeraj, kjer so za 100 rdečih pezov plačevali 85 frankov, za 100 nacionalističnih pa 164 frankov. To je najzgovornejša merilo, koliko moči in veljave pripisuje tujina, celo Franciji, rdeči Španiji.

Priprave za volitve v Egiptu, ki bodo marca, so se že začele. Predsednik vlade Mahmud paša je dejal, da vlada računa z zanesljivo zmago.

Enoletno pomožno vojaško službo so po zakonu o obveznem delu uvedli v Avstriji. Poleg rednega vojaškega roka, bo morala avstrijska mladina delati še leto dni v orožarnah in vojni pisarnah.

Sovjetska vlada je odpravila vse svoje vojaške zastopnike iz Japonske. Japonski vojni atašei so pa tudi dobili nalog, naj takoj odpotujejo domov.

Dve ameriški vojni letali sta se zaleletli med nočnimi pomorskimi vajami ob kalifornijski obali. Letali sta se čisto razbili. Od posadke so rešili štiri ljudi, 11 pa jih je izgubilo življenje.

Viharji okrog Sv. Bernarda: Plaz zasul samostan

Pariz, 4. februarja. V francoskih in švicarskih Alpah divjajo zadnje dni siloviti snežni viharji. Poročajo nam o številnih in ogromnih plazovih, ki s planin grme v doline. Tako je velikanski plaz skoraj zasul samostan na prelazu Sv. Bernarda in onemogočil dohod k njemu. Tako silnih plazov ne pominjajo niti najstarejši ljudje. Menihi bodo morali, kakor se zdaj zdi, ostati v zasutem samostanu več kot mesec dni in čakati, da se led in sneg vsaj malo odtaja in da plaz zgornji naprej v dolino. K sreči dozdaj človeških žrtev ni bilo.

Kakor navadno, so se tudi včeraj nameravali menihi proti večeru oditi na iskanje okrog samostana, če bi morda mogli komu nuditi pomoč. Vendar tega niso storili, in se morajo zahvaliti svojim zvestim bernardincem, ki so bili malo prej, preden je zgrmel plaz nad samostan, zelo nemirni kot da bi slutili nesrečo.

Strašna usoda italijanskega rekordnega letala

Rio de Janeiro, 4. febr. o. Ponesrečenega italijanskega letalca Stoppanija, čigar letalo je zgorelo na morju blizu otoka Fernando da Noronha, je reševalna ladja francoske letalske družbe Air France včeraj pripeljala v Port Natal. Stoppani je hudo opečen. Takoj po prihodu v Port Natal je brzojavno obvestil svoje starše v Italijo o svoji nesreči in jih je obenem prosil, naj molijo za njegove mrtve tovariše, zaradi njegovih poškodb pa naj se nič ne vzemirjajo.

Nesreča italijanskega vodnega letala je nastala zaradi eksplozije zaloge bencina v desnem krilu. Eksplozija je nastala ko je pristanku na morski površini. Člani posadke so se tedaj vrgli v morje in utonili. Le letalec Stoppani, ki ima težke poškodbe na desni roki in opeklino na licu, se je rešil.

Krvavi boji v Palestini

Jeruzalem, 4. febr. o. Po vsej Palestini so zadnje dni bili hudi spopadi med arabskimi in angleškimi oddelki. Zaradi nevarnosti, ki jih povzročajo Arabci, je ves promet po železnicah in cestah ustavljen. Pri Jeniu v Judovskem gorovju je prišlo do silovite bitke med Arabci in Angleži, ki traja že dva dni. Kljub tankom in letalom, ki Angležem pomagajo, še ni mogla njihova vojska dobiti oblasti nad ozemljem okrog Jenia.

V bitki pri Jeniu je bilo ubitih veliko Arabcev. Angleške čete so imele samo nekaj ranjencev. Bitka sedaj že popušča. Arabci so se razdelili v tri skupine, ki zastojni poskušajo, da bi se rešile skori obroč angleških čet.

Belgrad, 4. februarja. m. V prostorih tukajšnjega italijanskega doma je bil snoči ustanovni občni zbor Italijansko-jugoslovanske lige. Za predsednika je bil izvoljen belgradski podžupan Dragoljub Todorović. Za podpredsednika pa Tiberij Nasimbeni, kamnosek in predsednik italijanskega društva v Belgradu, ter Jevrem Tomić, podpredsednik narodne skupščine.

Kruševac, 4. februarja. m. Včeraj je bila končana sodnijska razprava proti ciganu Radosavljeviću, ki je pred meseci ubil iz zasede narodnega poslanca Milutina Pešića. Morilec je bil obsojen na 20 let roboje.

Strašen atentat na ruskega begunca dr. Solon eviča

Peklenski stroji Kominterne v Sofiji

Sofija, 4. febr. o. Bolgarsko prestolnico je včeraj razburil atentat na ruskega begunca, pisatelja dr. Solonjeviča, kateremu so agenti kominterne poslali peklenski stroj, ki se je razletel v uredništvu lista »Glas Rusije«, ki ga je Solonjevič izdal. O tem atentatu je sofijska policija izdala naslednje poročilo.

Včeraj dopoldne okrog 11 je neznana oseba prinesla v uredništvo lista »Ruski glas« zavoj v obliki knjige in ga izročila uslužbenki za dr. Solonjeviča. Neznane se je nato odstranila. Uslužbenka je izročila zavoj tajniku Mihajloviču in šla v kuhinjo. V sobi Mihajloviča je bila tudi gospa Solonjevičeva s sinom, sam dr. Solonjevič je pa bil v neki drugi sobi. Ko je tajnik odprl zavoj s peklenskim strojem, je ta eksplodiral. Eksplozija je Mihajloviča takoj razmesarila, gospo Solonjevičeva je dobila hude poškodbe, njen sin pa lahke. Redarstvo je uvedlo preiskavo, da ugotovi ne-

Med diplomatskim prerekanjem in ugibanjem:

Japonci osvajajo kar naprej...

Hankov, 4. februarja. AA. (Havas) Agencija Central News poroča, da se razvija huda bitka južno od železniške proge Tiencin—Pukau. Japonci prodirajo proti Pengpuju. To mesto ima nad 100 tisoč prebivalcev in je važno prometno križišče na severu pokrajine Anhuei. Japonske vojske ladje pa se približujejo južnovzhodni obali Santunga, da bi tako omogočili dovoz potrebščin japonskim četam.

Hankov, 5. februarja. o. Po več dnevih srditega bojevanja so bili Kitajci prisiljeni, da zapuste mesto Pengpu. Japonci so neprestano obstreljevali kitajske postojanke, nakar so morali Kitajci zapustiti mesto ter se umakniti do Havajskih jezer. Tu pa so Japonci naleteli na močan odpor. Tu je namreč ena glavnih kitajskih obrambnih čet, ki ni samo umetno narejena, temveč tam že sama na-

rava nudi uspešno obrambo. Kitajci še vedno drže v svojih rokah železniško progo Tiencin—Pukov in na vzhodnem oddelku bojišča lunghajsko železnico. Ravno na tem delu bojišča so se Kitajci odločili, da bodo Japoncem pripravili hud odpor. Tako Kitajci kakor Japonci dobivajo vedno nove divizije za ojačenje. Čete obeh so se na obeh straneh že močno utrudile. Menijo, da bodo Japonci skušali na vsak način streti kitajski odpor z novo ofenzivo in da so pripravljeni žrtvovati veliko vojaštva vse dotle, dokler ne bodo gospodarji železnice Tiencin—Pukov. Ta železniška proga bo Japoncem služila za premikanje njihovih čet med Šanghajem in Tiencinom. Po drugi strani pa so Kitajci ravno tako pripravljeni zadržati japonsko napredovanje ter zato neprestano pošiljajo nove čete na to bojišče.

General Franco o monarhiji in bodoči ustavi nacionalistične Španije

Salamanca, 4. febr. o. General Franco je včeraj sprejel tuje častnike in jim dal izjavo o načrtih nacionalistične vlade za obnovo Španije. Prva naloga nacionalistov je uničiti v Španiji komunizem in levčarstvo.

Za tem bo Španija dobila novo ustavo, ki je v glavnem že izdelana, nazadnje pa se bo odločilo vprašanje o bodoči državni obliki. Če se bo pokazalo, da je špansko ljudstvo za obnovo monarhije, bo do tega tudi prišlo, toda nova monarhična vladavina bo čisto drugačna kakor je bila stara. Kraljeva oseba bo služila namenu, da vzdržuje mir in slovo. Vlada bo imela z ozirom na kralja dosti večje pravice in bo od njega dosti bolj neodvisna kakor je to bilo sicer. V bodoči Španiji ne bo razlike med zmagovalci in premaganci. Nova delovna zakonodaja bo odstranila razredni boj in ustvarila slovo med kapitalom in delom.

Salamanca, 4. febr. o. Za poslanika nacionalistične Španije na Portugalskem je imenovan Nicola Franco, brat generala Franca.

Nacionalna radijska postaja je objavila poročilo, da so nacionalna letala januarja meseca v boju sestrelila 56 rdečih letal.

Notranji minister je potrdil, da bo predststvo vlade, zunanje ministrstvo, obrambno ministrstvo, ministrstvo za trgovino in industrijo ter notranje ministrstvo uradovalo v Burgosu. Druga ministrstva pa bodo preselili v Valadolid.

Konec napadov na odprta mesta?

Pariz, 4. febr. o. Obe španski vladi izjavljata, da sta pripravljene nehati z letalskimi napadi na nezavarovana mesta, če vsaka od njiju dobi od nasprotnice jamstvo, da se bo vzdržala napadov. Barcelonsko vojno ministrstvo pravi, da so vsi rdeči letalski oddelki dobili nalog, naj več ne obstreljujejo in bombardirajo odprtih mest. Vlada v Salamanci pa je svojim letalcem dala nalog, da smejo v bodoče bombardirati samo vojaške stavbe.

Zeneva, 4. febr. o. Na seji mednarodnega urada za delo so delavski zastopniki iz Anglije, Francije, Amerike, Belgije, Holandske, Švedske, Norveške, Avstrije, ČSR, Madžarske in Jugoslavije protestirali proti temu, da nacionalistična letala bombardirajo rdeča mesta.

Znanca, ki je prinesel peklenski stroj v stanovanje dr. Solonjeviča, kjer so tudi uredniški prostori lista »Glas Rusije«.

Težko ranjeno gospo Solonjevičovo so takoj prepeljali v bolnišnico, kjer so jo pregledali zdravniki.

Poročilo policije ne omenja, kje bi kazalo iskati atentatorja. V Sofiji je nastalo zaradi atentata hudo razburjenje. Dr. Solonjevič je po poklicu zdravnik. Leta 1934 je pobegnil iz Sovjetske Rusije. O tem je napisal knjigo pod naslovom »Kako se mi je posrečilo pobegniti iz Sovjetske Rusije«. V svoji knjigi opisuje strahotno življenje v koncentracijskih taboriščih Sovjetske Rusije. V Sofiji je urejeval ruski begunski list »Glas Rusije« in izdal knjige s protiboljševiško smerjo. Nedvomno gre za atentat proti Solonjeviču zaradi njegovega protiboljševiškega delovanja.

Sklepi o prostovoljcih

London, 4. febr. AA. Snoči je bila zaključena seja odbora za nevmešavanje in je bilo sklenjeno, da se bo seja nadaljevala danes. Razpravljali so o vprašanju odhoda prostovoljcev iz Španije. Uradno poročilo po zaključku seje izraža obžalovanje nad smrtjo švedskega častnika Larssona, ki je umrl kot zastopnik odbora pri nesreči parnika »Endymion«. Na včerajšnji seji so predlagali številni zastopniki, da naj se pospeši odhod prostovoljcev.

Pariz, 4. febr. o. Francosko mornariško poveljstvo je dalo vsem bojnim ladjam v španskih vodah nalog, da uničijo vsako podmornico, ki bi jo zapazile izven španskih obalnih voda pod vodo.

Nevmešavanje v resnici

Pariz, 4. februarja. AA. (Stefani) Izvršilni odbor francoske komunistične stranke je na svoji včerajšnji seji sklenil, da bo še okrepil in razširil propagando, da naj se odpre meja med republikansko Španijo in Francijo. List »Liberte« dolži komuniste, da oni povzročajo napetost v Sredozemskem morju, da bi tako prišlo do vojne. List opozarja Chautempsa in Delbosa, da naj zavarujejo Francijo pred tem nevarnim početjem.

Stockholm, 4. februarja. AA (Stefani) Med razpravo zaradi kršitve zakona o nevmešavanju v španske dogodke so ugotovili, da so zbirali prostovoljce v prostorih komunističnega lista »Pristanišča in morja«. Med preiskavo v teh prostorih so našli razne fotografije. Nekaj mladeničev je odpotovalo že pred dnevi, drugi so pa bili pripravljeni na odhod. Ko je policija prišla trojico, ko je ravno hotela stopiti v vlak, je en prostovoljec v naglici pogoltnil kos papirja, na katerem so bili po vsej priliki naslovi.

Veliko vohunstvo v angleški vojni mornarici

London, 4. febr. o. Agenti angleške politične policije so izsledili veliko vohunstvo v delavnicah vojne mornarice v Woolwichu, kjer so štirje agenti tujih držav — katerih, ni težko uganiti — fotografirali načrte za najnovejši pomorski orožje in jih hoteli izročiti zastopstvom teh držav v Londonu. Policija je vohune še pravi čas prišla in jih zaprla. Vsi so ponudili velike denarne varščine, če jih izpuste začasno iz zapora, kar pa so oblasti odklonile.

Med zaslišavanji so prišla na dan senzacionalna priznanja o tatvini tajnih listin v arsenalu v Woolwichu. Med drugim so vohuni fotografirali tudi načrte 14 palčnega pomorskega topa. Načrt tega topa so skrbno skrivali. Vohune je odkrilo dekle imenovano »Miss«, agent angleškega mornariškega ministrstva. Po navodilih ministrstva se je seznanila z enim izmed obtožencev in pri tej priliki odkrila vso to senzacionalno afero.

Vremensko poročilo

Ratnice: —8, oblačno, mirno, 100 cm pršiča, skakalnice in drsalnice uporabno.

Kranjska gora: —7, zračni pritisk se veča, pršič 85 cm, sankalnice in drsalnice uporabno.

Vogel: —5, sončno, severni veter, 200 cm snega, ki je deloma spihan.

Vel. Planina: —6, sončno, severozahodnik, 150 cm pršiča, po robovih spihan sneg.

Apotekar povzdignil kmetijstvo

200 milijonov za ubožne kmete s številnimi otroki

Po vsem svetu se danes opaža, kako kmet-sko prebivalstvo zapušča zemljo, se seli v tovarne in rudnike, kjer je »manj dela in več zaslužka«. V Franciji so že cele pokrajine, koder naseljujejo tuje obdelovalce zemlje. V Angliji je že več tisoč hektarov zemlje neobdelane, kjer so pred desetletji bila rodovitna polja; v Ameriki skušajo ljudi prepričati, da bi se povrnil k obdelovanju zemlje in celo pri nas je revščina že mnoge prisilila, da so prodali zemljo, tisto zemljo, za katero so se naši dedje tako silovito borili, jo ljubili in z ljubeznijo obdelovali; sinovi pa jo pod težo razmer prodajajo za ničvreden denar ter se selijo v tujino, v upanju, da postanejo iz zaničevanih »kmetov« upeštevani gospodje s stalno plačo, ne zavedajoč se, da iz svobodnjakov, preprostih sicer in morda ubožnih, toda svobodnih, postajajo zopet sužnji kapitala.

Vse to je opazil z veliko žalostjo tudi neki apotekar iz Charentea, vinorodnega kraja v Franciji. Bil je čudak, mrzil je ljudi, toda pri sreju mu je bil blagor njegovih nesrečnih rojakov, katerim je neka bolezen vinske trte prizadela ogromno škodo, jih gonila od nevaležnega dela proti boljšemu zaslužku v tovarne, rudnike in drugam.

Fougerat (Furžrat), kakor se je apotekar imenoval, je bil zadnji potomec srednje premožne meščanske rodbine. Že v zgodnji mladosti je izgubil starše ter se z malo zapuščino izučil za apotekarja. Samotar, kakršen je bil, je iskal razvedrila samo v naravi, na lovu. S tem se mu je zemlja tako priljubila, da je sklenil storiti vse, da bi ji ohranil njene ljudi, svoje kmečke rojake. Imeti bi moral samo več denarja, da bi lahko podpiral revne kmete, katere je največ ubožstvo gonilo v svet.

Naključje ga je privedlo do denarja

Nekoč mu je zbolela njegova lovska psiča Mira. Zdravil jo je z vso ljubeznijo, ji pripravil neko novo zdravilo in jo ozdravil. Potem mu je pa prišlo na misel, da bi bilo to novo zdravilo morda uspešno tudi za človeške bolezni. Začel ga je izdelovati, ga poslal nekaterim zdravnikom in mu dal ime sirup »Arime« (narobe od Mira). Sirup je želel ogromne uspehe in v dveh letih ga je napravil iz iznajditelja milijonarja.

Denar je torej že imel. Še pravilno ga je bilo treba porabiti. Nakupil je vso zapuščeno zemljo, naselil na njej ljudi, začel smoteno gojiti vinsko trto in izdelovati najboljši šampanjec. V desetih letih mu je 350 ha zemlje donosalo 25 milj. fr.

Ko je leta 1932 umrl v Parizu in so prebrali njegovo oporoko so se zelo začudili: vse svoje premoženje, okoli 200 milijonov din, je zapustil dobroteljnemu uradu v svojem okraju, ki naj gleda za čim boljše pospeševanje poljedelstva in vinogradništva v tem okraju. Najzanimivejša pa je točka, v kateri pravi, naj se izplačuje mesečna podpora vsem materam, ki imajo več kot 4 otroke, za vsakega otroka izpod 14 let po 200 frankov na mesec. »Žena mora biti kmečkega rodu, rojena v enem teh dveh okrajev (Chateauroux-sur-Charente in Hiersac) in nikdar zapustiti svoje domačije, ki ne sme presegati 4 hac. Denar se mora izročiti v roke materam in gledati, da se pravilno porabi.

„Bela kapica, čarovnik, divjak“

V Piazzo, majhno vas s 400 ljudmi v Italiji, je prišel pred 30 leti za občinskega zdravnika dr. Rinaldi. Bil je majhen, suh, črn, z ostrimi brazdami na obrazu in boječimi očmi pod košatimi obrvmi. Dasi je bil potomec in dedič bogate družine, je nastopil svojo prvo službo kot preprost podeželski zdravnik. Najel je samotno vilo, živel v njej sam z močnoraslo služkinjo in rjavim mačkom. Govoril ni z nikomur, bolnike je nagovarjal surovo in kratko, tako da so se ga začeli ljudje vedno bolj ogibati in bati. Stare žene so se v strahu pred njim kar križale in ga imenovala divjaka. Ker je vedno, tudi na sprehodih, nosil belo kirurško kapico, se ga je prijelo ime »Bela kapica«.

Nekega dne je nenadoma izjavil, da bo zdravil samo revmatične bolezni; drugačni bolniki naj ne hodijo k njemu. Kaj so hoteli?! Dobiti so morali drugega zdravnika, stari pa je ostal še nadalje v svoji vili in bo še bolj osamljen, ljudomržen in »divjaški«.

Čudži!

Čez nekaj let so pa ljudje nenadoma zopet začeli mnogo govoriti o njem. Ozdravil je neko staro, ki že leto dni ni mogla zapustiti postelje in stopiti na noge. Zaradi revmatizma so ji popolnoma odvevali sklepi na nogah. Prinesli so jo k Rinaldiju, čez nekaj tednov pa je zapustila njegovo vilo kot srna čvrstih nog. Prav tako se je zgodilo nekemu staremu, ki že več let ni mogel hoditi.

Glas o »čudežih in čarovnikih« se je širil vedno bolj. Začeli so prihajati bolniki iz bližnjih in daljnjih mest, iz sosedne Francije in celo iz

Začelo se je pravcatno

tekmoval e v roistvih

V zadnjih dveh letih je v 116 družinah naraslo prebivalstvo za 109 otrok; vse je veselo, živo, zadovoljno. Kdor pozna kmečko življenje, si lahko misli, kaj pomeni stalni mesečni dotok denarja, ne da bi bilo treba to ali ono prodajati, imeti skrbi, kje in kako bi najbolje prodal itd. Največja mora kmečkega prebivalstva je odstranjena, a podpora si kupujejo pripravno orodje, izdatna gnojila in drugo, kar je potrebno za uspešno in koristno kmetovanje. Ljubezen do grude, do preprostega, svobodnega kmečkega življenja, je oživela, strah pred številnimi družinami izginil, provit naroda se pospešil. — V vsaki državi nekaj podobnih res človekoljubnih ustanov oziroma ljudi, pa bi ne bilo brezposelnosti, ne umiranja grude, ne bele kuge.

Londona. »Divjak« se ni oziral na položaj in bogastvo svojih bolnikov: kdor je prej prišel, tega je prej zdravil. Zgodilo se je, da so morali nekateri čakati po več tednov in mesecev, da so prišli na vrsto. Vsakemu je čemerno in robato odgovoril, naj počaka, dokler ga ne pokliče. In ljudje so radi čakali, saj so vedeli, da se bodo le pri tem »divjaku« za vedno iznebili svoje nadloge.

Piazzo pa je bil tako majhen kraj, da še gostilne ni imel. Zato so morali bogati Londončani čakati in stanovati pri ondoinih kmetih, ki so kaj kmalu spoznali veliko vrednost dobre postrežbe. Začeli so prezidavati hiše, jih lepo opremljati in pripravljati za stanovanje razvajenim a petičnim gostom. »Čarovnik« je postal največji dobrotnik samotne vasi. Ko pa so hoteli zidati še poseben hotel in zdravilišče, je zagrozil, da bo kraj takoj zapustil in šel rajši drugam. Tako je ostalo vse pri starem.

Čudodelni zdravnik je vse delo zdravljenja opravljal popolnoma sam, brez vsakih bolničark ali zdravnikov-pomagačev. Do tako zvane »uradne znanosti« je gojil neizmerno zaničevanje, njej na čast je dal izdelati kip oslovske glave, ki je stala v njegovi sobi in nosila napis: Uradna znanost. Svoje bolnike je znal dobro preccntiti in jim je računal od 1 do 5 lir na dan za vsak kilogram njihove teže. Če se je kdo protivil, ga je poslal k »uradni znanosti«.

Jasno je, da je njegovo delovanje zbudilo mnogo zanimanja tudi pri učenjakih, še več pa zavisti pri njegovih tovariših zdravnikih. Saj si je nagrabil že cele milijone. Skušali so na vse načine izbiti iz njega skrivnost njegovega zdravljenja, on pa oziroma njegova služkinja, gorostasna Banareza, sta znala tako vsiljivo po svoje robato odsloviti.

Nekega jutra leta 1934 so čudodelnika našli pred njegovo vilo z razbito glavo. Ker je posojal tudi denar okoliškim kmetom, so najprej obdolžili umora nekega njegovega dolžnika, ki je bil obsojen na 17 let ječe. Sedaj pa, ko so vsaj deloma prišli na sled njegovim skrivnostim, katere mislijo vpeljati v bolnišnice in v splošno zdravilstvo, mislijo, da je slavni Rinaldi postal žrtev zavistnežev ter hočejo vso obravnavo zoper zaprtega kmeta obnoviti, da bi dokazali njegovo nedolžnost.

Čuden svet

Mačke dobe dediščino. Neki anglikanski duhovnik je zapustil 9800 šterlingov in v svoji oporoki postavil kot prve dediče — mačke.

Razvajen otrok je gotovo ona 22-letna žena iz Vera Cruz, ki se je ustrelila, ker ji mož ni dovolil iti v kino.

Olika za kazen. Ameriško sodišče je obsodilo nekega prelepača, ki je policaju strgal suknjč, da mora tri mesece pred vsakim policajem sneti klobuk z glave in ga vljudno pozdraviti.

Iz ljubezni do svojih otrok je postala neka ločena Amerikanka kuharica svojega prvega moža, da bi tako lahko bila vedno pri svojih otrocih, da materinsko zanje skrbi in jih skrbno vzgaja.

Madžarska grofica Apponyi, ki bo v kratkem postala albanska kraljica.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Petek, 4. febr.: 10 Solska ura: Strossmayerjeva proslava (brezposelni učni abitur., vodi g. S. Mehora) — 12 Obiski pri naših bratih (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Po naših krajih in gajih (pl.) — 14 Poročila — 18 Zenska ura: Breda Sček v naši glasbi (gđc. Vida Rudolfova) — 18.20 Delibes: Balet »Sylvia« (plošče) — 18.40 Francoščina (g. dr. Stanko Leben) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 10 minut za planince: Triglav pozimi (g. Pavel Kunaver) — 20 Slovenske narodne Sodelujeta g. M. Premelj in Kmečki trio — 20.50 M. Ravel: Koncert za klavir in orkester (plošče) — 21.15 Pevski koncert gđc. Milice Polajnarjeve, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek — 22 Napovedi, poročila — 22.30 Angleške pl.

Drugi programi

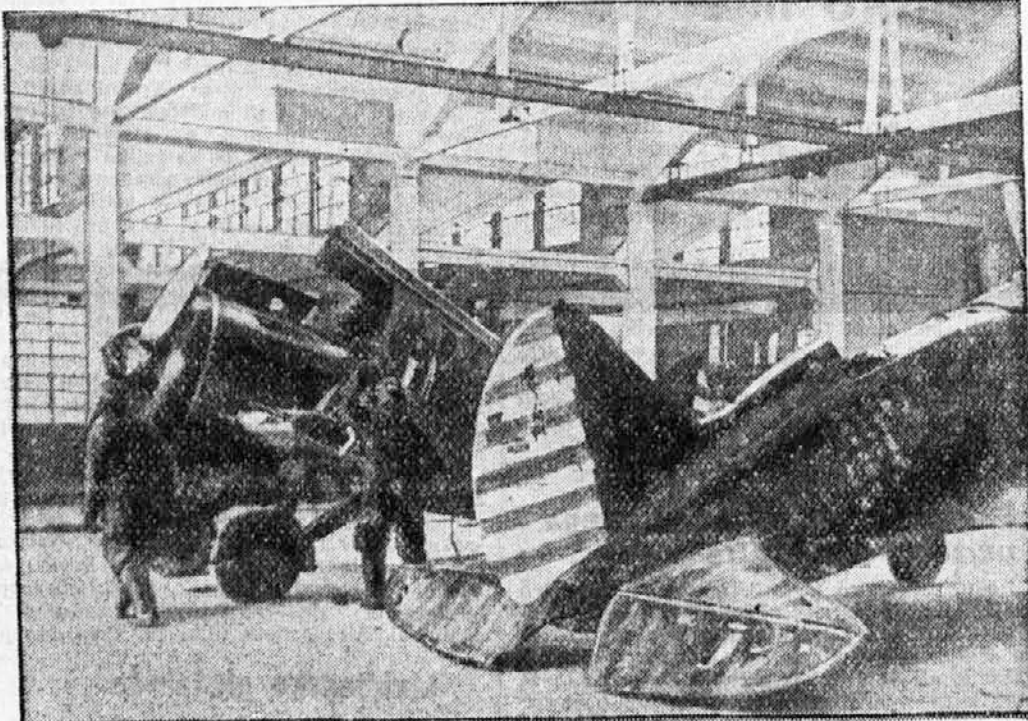
Petek, 4. febr.: Belgrad-Zagreb: 20 Božična kantata — Dunaj: 19.30 Svedske mornarske pesmi (prenos iz Stockholma), 20 Veseloliga »Zena v hiši«, 22.20 Ork. konc. — Budimpešta: 19.30 Opera — Budimpešta: 19.30 Opera — 22.25 Jazz, 23.05 Cig. ork. — Rim-Bari: 16 Violinski konc. Vase Pfitzode 21 Goldonijska igra »Zvita vdova« — Varšava: 20 Filh. konc. — Lipsko: 20 Glasba pred 150 leti — Monakoo: 19.10 Solistični koncert — Beromünster: 19.55 Romantična glasba, 20.25 Pravljice, 21.20 Ork. konc., 22.05 Operetni konc. — Strasbourg: 21.30 Lassusova komična opera »Prince« — Sofija: 20 Klavir, 20.45 Vok. konc., 22 Romanece.

Mark Twain:

Kraljevič in siromak

12.
Tom se ni mogel načuditi temu, da so lordi vsako jutro prihajali v njegovo sobo ter mu pomagali pri oblačenju. Moral je tudi podpisovati važne državne listine. Hertford se je vselej razjezil, kadar Tom ni hotel česa podpisati, lordi pa so se smejali »zmešanemu kralju«.

Japonci so pri dosedanjih spopadih na kitajskih bojiščih sestrelili že precej letal, ki so jih za Kitajsko izdelali Rusi.

Robert Lord:

Pod črno krinko

I.

Mesto Pine-Lake se še ni čisto prebudilo iz nočnega sna. Komaj so se postavili prometniki na ulična križišča, kjer še ni bilo žive duše, že se je oglasila tudi tovarniška sirena, kakor da bi se bila razjezila. Daleč naokrog se je tresel zrak od nje. Za njo pa se je že oglasila druga, za njo tretja... Začela se je prava simfonija, ki je bila vse prej kakor pa blagovozvočje...

Kakor da so se gospodarji dvajsetega stoletja raztogotili nad tem, da so se njihovi služabniki — ljudje — malo oddahnili od dela in da ne strežejo neprenehoma mrtvim strojem... Visoki dimniki tovarne za stroje, železna livarna, ki je ležala severno od mesta Pine-Lakea, vse to mrtvo zidovje se je ponočno dvigalo v zamegljeno jutro. Okoli dimnikov se je podila bela para, ki se je pod pritiskom dvajsetih atmosfer vrtilinčla najprej okoli ozkih grl kovinastih siren, nato pa se počasi redčila in izgubljala. Z globokim basom so se oglašale druga za drugo, cvileče zavijale vedno višje, nazadnje pa je glas spet kakor v dolgem, lepo zaokroženem loku padal. Kadarkoli se je katera sirena oglasila, vselej so se močno stresale šipe na tovarniških oknih. Bile so to svojevrstne jutranje pošasti, ki

so se prikazovale in oglašale vsako jutro ob isti uri in ki so v sebi skrivale toliko skrivnosti.

Kakor da so se te pošasti zavedale svoje naloge in svoje velike moči, se njihov rezki glas ni takoj ustavil, kadar je hušnil v zrak. Šel je najmanj po vsem Pine-Lakeu, prihajal v tople sobe, ki so dišale po segretem mleku, kavi in še topli posteljnini. Kadar so se sirene oglasile, vselej je nekaj tisočev ljudi oživel, kakor da se jim nekam silovito mudi. Povsod, po vseh delih mesta in v predmestju po malih delavskih hišicah se je ljudem res vselej ob tej priliki začelo nekam zelo muditi...

Vsemogočni gospodarji dvajsetega stoletja kličejo... Treba je bilo pripraviti in zaviti v papir nekaj hrane za opoldne. Treba je bilo hiteti na avtobus, na cestno železnico, ali pa izvléči svoj starokopitni Ford iz garaže in hiteti tja, odkoder je klical in opominjal silni glas siren. Začel se je delovni dan.

Poslednji poljub na čelo, ali blag sunek z roko pod rebra sinku, ki se še premetava po topli postelji, in Tom, Fred, Ed, Mike in še tisoče drugih je odšlo iz svojih stanovanj na vseh straneh nemirnega mesta in hitelo, kakor da bi jih bil kdo omamil, proti kraju, kjer so štrleli v zrak visoki dimniki, kjer so stale v tla zakovane tovarniške zgradbe, nad katerimi so se tresle po uri navite in ko ure točne sirene in kjer so v prostorih iz železnega betona in stekla gospodarila njihova veličanstva gospodarji dvajsetega stoletja — stroji!

Na mestnih ulicah je postajalo vse bolj živahno. Prometniki na križiščih so imeli vedno več opravka. S pravim poklicnim mirom so uravnavali ves promet. Mimo njih je hitelo na tisoče in tisoče malih avtomobilov. Večina jih je dirjala proti tovarnam. Tovorni avtomobili Mlekarske zadruge so razvažali mleko. Na avtobusnih postajah je bila gneča. Po vrsti so se tudi že odpirale trgovine ob glavnih ulicah. Mačka se je vsa preplašena vrgla skozi kletno okno, ker je pri sosednji hiši zagledala velikega ovčjaka...

Kolo ameriškega industrijskega mesta se je začelo vrteti. Pine-Lake ni hotel zaostati za drugimi mesti niti za korak... Hotel je živeti prav tako udobno, kakor žive drugod, in sicer je to hotel za vsako ceno...

Sirene so utihnile. Končale so svojo nalogo. Odprla so se

velika vrata na dve krili v ograji tovarne »Hendon-Works«, v kateri so izdelovali lokomotive, železne mostove, vse mogoče gospodarske stroje, vlivali tračnice in podobno. V tovarni je bilo zaposlenih okoli tri tisoč delavcev, njene dividende so bile 30 od sto. Skozi ta velika vrata se je gnetlo na tisoče delavcev, samih močnih, zdravih, mladih ljudi. Skoraj šaljiva zbirka »nečesa« je bila tam v desnem dvorišču tovarne. To »nekač« so bili najraznovrstnejši avtomobili, s katerimi so se delavci in uradniki od daleč pripeljali na delo. Pa če bi se bil kdo predrznil pošaliti in vprašati, recimo kakega Billija, kaj je to, in pokazati pri tem na njegov avtomobil, bi se najbrž takoj znašel pred trdo stisnjeno pestjo, ki je pripravljena in tudi sposobna, da se zaleti v knock-out! Pa naj bo, recimo, da so bili to res avtomobili. Kdo bi mogel to tajiti, saj so vozili naprej, če si jih pogljal, in to je le glavna stvar. Saj vendar ne more imeti vsak delavec razkošnega avtomobila, ki mu pravijo tudi limuzina, kakršnega ima na primer Crysler ali pa Ford. Nič ne de, če kolesa med potjo pišejo osmice po cesti, če vrata malo zaskripljejo in če motor sem pa tja nekoliko pokašlja... Glavno je to, da z njim, s lastnim avtomobilom, prideš mnogo hitreje od doma do tovarne ali pa narobe (še hitreje...!). Ta »luksus« pa stane samo nekaj dolarjev na mesec.

V tovarniških prostorih podjetja »Hendon-Works« je bilo vse živo. Jutranje sonce je že lilo svojo rdečo luč in toploto skozi visoka tovarniška okna. Samo pozdravljanje in prijateljski vzkliki! Vsak delavec je moral najprej iti mimo avtomata, ki je zapisoval čas njegovega prihoda v tovarno. Nato je moral vsakdo v veliko dvorano, kjer je lahko odložil stvari, ki jih je prinesel s seboj, v posebno omario. V omari je imel delavec spravljeno čez noč tudi delovno obleko. Tu so se tudi preoblačili. Obleka iz debelega sivega platna je v hipu zenačila te tisoče. Samo posamezna imena, ki so bila vpletena zgornj pri prsnem žepu s črno nitjo, so govorila, da je ta Hary, oni Billi in da je oni tretji, ki je sicer podoben prejšnji dvojici, v resnici Joe... Vsi so bili podaniki gospodarjev dvajsetega stoletja — strojev, ki so v velikanskih prostorih nestrpno čakali, da jih te sive dvokrake postave poženejo... Ti sivi dvo-nožni črvi so bili v resnici gospodarji svojih gospodarjev. Bili so njihovi možgani.